

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Čekovnja se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
nitna enostopna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 102.

Sobota 22. decembra 1928.

Leto III.

Vladna kriza dozoreva.

Belgrajski režimski listi so končno povedali »svoje« mnenje, da o razpustitvi narodne skupščine toliko časa ne more biti govora, dokler ni zagotovljeno, da pride kmetsko-demokratska koalicija v narodno skupščino. Isti listi tudi odločno odklanjajo federalizacijo države ali osebno unijo med Srbijo in Hrvatsko. Od merodajnih režimskih politikov sta za nove volitve v narodno skupščino le Davidović in minister Grol, dočim je demokrat Marinković in njegova skupina odločno za sedanjo politiko režima. Istotako je skoro cela radikalna stranka in Slovenska ljudska stranka mnenja, da režim ne sme popustiti.

Nasprotja med režimskimi strankami so napeta in je povsem očitno, da vlada med režimskimi strankami destruktivno stremjenje, ki naj razcepi eno od obeh najmočnejših strank, ali radikale ali demokrate, ker ožji vladni krogi že izjavljajo, da bodo tudi tedaj vodili do sedanjo politiko, če oficijelni demokrate izstopijo iz vladne koalicije. Režimovci torej ne vodijo boja samo proti kmetsko-demokratski koaliciji, marveč tudi za utrditve sedanjega hegemonističnega režima, ki jo dosežejo s tem, da izločijo tiste elemente iz svoje srde, ki ne gredo slepo z njimi čez drn in strn.

Narodna skupščina se baje sestane šele po božičnih praznikih. Režim pa hoče spraviti pod streho poleg proračuna še nekaj reakcionarnih policijskih zakonov. Poostriži hoče kazenske določbe glede žalitev kraljeve rodbine, občutno zvišati kazni za žalitve vlade, njenih organov in pa uvesti določbo, ki je sedaj zakon o samoupravi oblasti nima, da sme vlada razpuščati tudi oblastne skupščine.

To je baje program sedanje vlade, ki ji predseduje dr. Korošec.

K sporu med Belgradom in Zagrebom je povedal svoje mnenje tudi bivši zagrebški, sedaj upokojeni general Uzun-Mirković. Rekel je, da je s svojim nastopom preprečil, da ni ob demonstracijah teklo še več krvi v Zagrebu ter da smatra, da je treba najti med viteškim hrvatskim narodom in Srbi sporazum in da je režim tisti, ki ga ovira. Preko političnih kričačev hoče general najti stike s hrvatsko inteligenco, ki je bila potisnjena v ozadje.

Uzun-Mirković sodi ves položaj s stališča nepolitika. Ali navedli smo tudi njegovo stališče, da s tem dokazemo, kako izgublja sedanji režim vedno več tal pod nogami, ker jugoslovanski narod je le demokracičen in mu preseda končno očitni absolutizem belgrajske buržuazije in njenih hlapcev.

Politika sedanjega režima je reakcionarna, bliža se belemu terorju, zato more vsak svobodoljubni državljani le pozdravljati, če se pojavlja opozicija tudi v onih krogih, kjer bi tega ne pričakovali.

Zlata doba sedanjega režima je po našem mnenju končana. Če je režim za to, da se izvrše volitve, naj odstopi in prepusti mesto volilni vladi. Opozicija naj stori, kar hoče, toda potrebna pa je revizija ustave, potrebna je enakopravnost državljanov, potrebno je odpraviti metode vladanja in druge slabe stvari. Vse to pa more storiti le nova narodna skupščina.

Brez nove narodne skupščine pa lezemo in bomo lezli v naši državi vedno bolj v blato.

Upajmo, da kriza vlade ni več daleč!

Majdan-Pek, kolonija lačnih, tepenih in preganjanih rudarjev.

(Konec.)

d) Radi pomanjkanja stanovanj so delavci prisiljeni, da nosijo del stroškov za zidanje novih stanovanj, ki jim jih uprava rudnika odteguje in katerih jim nikdar ne vrne, niti v slučajih odpusta iz službe.

e) Uprava rudnika je v letih 1926 in 1927 s pomočjo lokalne policijske oblasti nasilno metala delavce iz stanovanj, tudi one, ki so si stanovanja z lastnimi stroški zgradili ali popravili.

12. Da uprava rudnika odpušča delavce, ne da bi se ozirala na značaj in velikost krivice in ne da bi slučaj preiskala, ter se ne ozira niti na število družine, niti na tradicionalno in domovno privezanost delavcev na Majdan Pek.

13. Da so organi uprave rudnika poleg drugih šikan tudi fizično pretepali delavce in jih ves čas, do konca leta 1927, predajali lokalni policijski oblasti, da jih je izganjala iz naselbine.

14. Da je bivši policijski komisar Atanazij Nikolič, ki je sedaj uradnik velikega županstva v Zaječaru, ves čas svojega službovanja v Majdan Peku, po naročilu in želji rudniške uprave, protizakonito preganjal in izganjal delavce iz Majdan Peka, tudi take, ki so bili tu rojeni.

15. Da se uprava rudnika sploh ne ozira na zakonite državljanske pravice svojih delavcev, temveč tudi njihovo zasebno in državljanskopravno življenje podrejuje svojim interesom.

16. Da je uprava rudnika nezakonito in z absolutno pomočjo policijskega komisarijata, dokler je isti tu obstojal, preprečevala, da se ustanovi delavska strokovna organizacija; zadnji čas pa ovira izvolitev z zakonom določenih obratnih zaupnikov. Medtem pa anketa ugotavlja, da na policijsko oblast, ki danes tu obstoji, s strani delavstva ni bilo pritožb.

17. Da je rudniška uprava napram svojim stalnim delavcem, ki se deloma plačujejo v naravi, uvedla tak plačilni sistem, da je te ljudi napravila ne samo za svoje sužnje, temveč celo za sužnje svoje živine.

18. Da uprava rudnika protizakonito odteguje še danes osebni davek, ki je bil že leta 1925-26 s finančnim zakonom, s katerim se je uvedlo davek na zaslužek, ukinjen, tako da delavci danes poleg davka na zaslužek plačujejo še osebni davek, ki se odteguje celo upokojencem, kar je po prispelih pokojninskega zavarovanja absolutno nedopustno.

19. Da se uprava rudnika ne bavi samo s posli, za katere se je z državo pogodila, to je z izkopavanjem in predelavanjem rude, temveč tudi s privatno trgovino. V to svrhu uporablja rudniška uprava državne zgradbe, otvarja in jemlje v najem kavarn, vse s tem namenom, da bi tudi vse javno in trgovsko življenje dobila v svoje roke v kraju Majdan Pek. Pri tem pa se rudniška uprava prav nič ne ozira na zakonske določbe, po katerih bi se mogli njeni čeniki življenjskih potrebščin nadzirati in biti potrjeni od državnih oblasti.

20. Anketa ugotavlja še posebno, da Generalna rudarska direkcija kot nadzorna oblast nad upravo rudnika, najsi bo opuščenjem vsakršnega, najsi bo s površnim nadziranjem ali pa z netočnim poročevanjem svojih organov o pravem stanju v rudniku ne samo, da omogočuje upravi rudnika, da nad svojimi delavci vrši gori omenjene nezakonitosti in nasilja, temveč da Generalna rudarska direkcija s takim svojim zadržanjem pokriva vse omenjene nezakonitosti, ki jih uprava rudnika nad svojimi delavci izvaja.

Ugotavljačoe vsa gori navedena dejstva kot absolutno točna in potrjena, prepušča anketa Delavski zbornici, da najde zakonita sredstva,

s katerimi naj danes sistem kolonialne eksploatacije delavcev v Majdan Peku zameni s sistemom človečnosti in zakonite socialne pravice in delavske zaščite.

Vse te strašne krivice so ugotovili in s svojeročnim podpisom potrdili vsi gori navedeni člani ankete. In če so to podpisali štirje predstavniki državne oblasti, dva narodna poslanca, en zastopnik nevtralnega časopisja, en rudarski inženir in trije zastopniki delavskih institucij, potem se o točnosti navedenih dejstev ne more dvomiti.

To prekaša celo razmere, ki nam jih slika Upton Sinclair v svojem romanu »Car premog« iz življenja ameriških rudarjev. Vlada že ve, zakaj je to knjigo prepovedala; da bi zakrila lastno gnilobo. Nikar se ne škandalizirajmo nad kolonialnim sistemom na Kitajskem in v Indiji; pri nas ni nič boljše. Vlada je prodala lastne državljane, svoje delavce, s kožo in kostmi tujim kapitalistom in si zatiska oči, da ne vidi vnebovpijočih krivic, in ušesa, da ne sliši stokanja obupanih.

Sedaj ima k temu slučaju besedo jugoslovanski proletarijat; kaj bo napravil parlament in vlada, bomo pa videli.

Jakob Kranec:

O parlamentarizmu.

Jedno od najvažnejših funkcij državne oblasti vrši parlament. On ni samo zakonodavni organ, on je predstavnik ljudske suverenosti in ima kot tak dolžnost vrhovnega nadzora nad delovanjem ostalih organov državne oblasti, ki jim ustava nalaga odgovornost. On izhaja iz suverena ljudstva, se iz njega spopolnjuje in obnavlja, je z njim v stalni vezi, je in bi toraj moral biti vsakokratni predstavnik volje ljudstva v državi. Iz parlamenta se sestavljajo njemu odgovorne vlade in, ker so te vlade po ustavi odgovorne tudi za čine ustavno neodgovornega vladarja, bi moral predstavljati parlament dejansko najvišjo vlast v državi.

Vsaj pri nas bi moralo tako biti, saj je v čl. 1. ustave napisano: »Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je ustavna, parlamentarna in nasledna monarhija.«

Dejanski to ni slučaj. Če kje nima parlament ničesar odločati, je to pri nas. Deset let našega parlamentarizma nam pove, da naš parlament predvsem svoje neposredne in glavne funkcije ne vrši, t. j. zakonodajne funkcije. Pokazuje pa nam tudi, da se vlade postavljajo in odstavljajo neodvisno od njega, da se vsled tega ravno te vlade bore malo brigajo za njegovo voljo, temveč vladajo po mili volji, brez ozira na desno in levo, pa tudi brez sramu. Vse to, kar se je očitalo v zadnjih letih našim vladam in česar niso niti hotele niti mogle ovreči kot neresnico, bi bilo v stanu vsakega povprečnega »državljanca« spraviti v ječo za vse večne čase. Pa gre vse v redu pri nas, ni nikočar, ki bi mogel in smel nastopiti proti temu. Parlament svoje funkcije kot nadzorni organ ne vrši, drugi pa po zakonu niso poklicani v to, da gledajo vladam na prste. Torej vse prav! Tak je pri nas pravni red.

Naše vlade, ki so sicer po ustavi in po zakonih odgovorne činitelji, so se otresele parlamenta s tem, da so se udinjale zakulis-

nim, z jugoslovenskim terminom izraženo »mračnim silam«. S tem so se iznebile seveda one odgovornosti, ki jo nalagata ustava in zakon — ni je državne sile, ki bi jim v tem pogledu mogla blizu! Seveda pa se je njihova odgovornost istočasno pričela — tam, na oni strani; kajti sile, ki današnje vlade pri nas postavljajo in odstavljajo, tega gotovo ne delajo močee zastran dr. Korošeeve lepe figure ali močee zastran Žebotovih političnih vrlin, temveč radi lastnih precej realnih interesov in ciljev. Kateri so ti? V kakšnem skladu so ti z ljudstvom, z državo? Kdo to ve?

To našo ustavno in parlamentarno državo so spravile naše vlade na stopnjo vladavin čolih in brezobzirnih osebnih režimov. To je mnogo slabše nego v državah, kjer vlada zakonodajni monopol vladajoče stranke, kakor n. pr. v Italiji. Kajti tam je koncem koncev vendarle ena stranka merodajna, ki ima svoj izvor v ljudstvu, svojo ideologijo in svoje cilje, ki so javni in poznani. Tu pa vlada režim oseb, ki se menjavajo po volji sil, ki jih ne vidiš in slušajo interesom, ki jih ne poznaš. Značilno je, da danes člani vlade, ki si je popolnoma upokorila parlament, ne vedo, koliko časa bojo mogli vladati. Dr. Korošec danes tako malo ve, ali bo in kedaj vlada podala ostavko, kakor njegov volilec Tine iz Kostrunove gore. In ni izključeno, da bo to zvedel šele ko mu sporoče, da je podal ostavko kabineta. To je posebnost osebnih režimov pri nas — ni nimamo Mussolinijev in Horthyjev in Primo de River. Naši režimi so sicer ubili parlament in kažejo voljo »močne roke« navzdol, so pa sami v sebi marionete, ki plešejo, kakor jim gode radijo, ki prenaša zvoke muzikantov, ki so daleč in zakriti.

One so se ločile od parlamenta, zato so izgubile smisel za obstoj. List, ki je padel od drevesa, ne tvori več drevesa. Povzročile so akutno bolezen parlamentarizma in s tem v obče ustavnosti naše, pa so vsled tega prenehale biti ustaven organ in morale postati karikatura.

Moderna država stoji in pade z institucijo parlamentarizma. In samo moderna država ima smisel in pravo obstoja. Bolezen parlamentarizma je jedro državne krize.

Najširši ljudski krogi istovetijo parlamentarizem z demokracijo. To ni res. Imeli smo parlamente, ko se o demokraciji nikomur sanjalo ni. Že dejstvo, da pri nas, kjer o; kake demokraciji trenutno vendar pojma ni, vendar postaja nekaj »parlament«, dokazuje to. Moderna država in napredek države pa danes brez demokracije postojati ne more. Vse življenje, gospodarsko, kulturno itd. se ureja po principih demokracije. Zato je demokracijo nemogoče izločiti pri najvišjem organu državne oblasti, pri parlamentu. In če se to pri nas vendarle

Krajevna organizacija Socijalistične stranke Jugoslavije v Mariboru

sklicuje v nedeljo, dne 23. decembra t. l. ob pol 10. uri dopoldne v veliki kazinski dvorani

JAVEN SHOD,

na katerem bo poročal posl. s. Pe-tejan. — Sodružice in sodrugi, pridite in protestirajte proti diktaturi in izmozgavanju delovnega ljudstva!

Za kruh in svobodo!

Socijalistična omladina krajevne organizacije v Mariboru priredi v torek, dne 25. t. m., izlet na Pohorje, kjer bo v prosti naravi ob svitu kresa izvajala lepo zasnovani program: petje, besedni zbor, recitacije, govor omladinca itd. Na ta izlet se vabijo vsi člani kakor tudi somišljeniki in prijatelji narave. Odhod od Ljudskega doma ob 4. uri popoldne.

Soproga pisatelja Cvetko Golarja, Angela Golar, je umrla dne 15. t. m. v Ljubotinu. Sožalje!

Kontrolorjem nočejo dati premij. Delodajalci se v Okrožnem uradu proti revzem obnašajo tako, kakor na kaki seji trgovske in obrtniške zbornice. Včeraj je bilo v Ljubljani na seji govora tudi o dokladah za kontrolorje Okrožnega urada, kjer je očitno nastopal proti dokladam klerikalni velikaš g. Ogrin. Razpišite že vendar enkrat volitve, da bo delavstvo poslalo tja boljše zastopnike, kakor so krščanski socijanci, iz katerih se klerikalni delodajalci le norca delajo!

Premestitev ljubljanske tobačne tovarne. »Slovenski Narod« je poročal, da se tobačna tovarna v Ljubljani opusti ter premesti, ker je ob meji, v Zagreb ali Belgrad. Vest se nam ne zdi verjetna, čeprav je tudi to mogoče ob sedanjem režimovanju.

Volitve v Rumuniji so prinesle narodno kmečki stranki, ki je po padcu vlade Bratianu prevzela upravo države, nepričakovano velik uspeh. Pridobila si je od približno 360 vseh mandatov 330. Ta uspeh je razumljiv deloma radi posebnega volilnega reda, deloma radi velike osvoboditve prejšnjega režima med ljudstvom, ki se je posluževal metod, kakor se jih poslužujejo pri nas beograjski močotci s Korošcem vred napram izčrpanemu narodu. Rumunski socijalni demokrati, ki dosedaj v parlamentu niso imeli nobenega zastopnika, so topot šli v volilno koalicijo z narodno kmečko stranko in dobili na skupni listi 9 mandatov. Sedaj je na teh poslancih ležeče, da dokažejo, da jih v boju za delavske pravice ne veže nobena koalicija več. Kajti zelo problematična je pot koalicije in kompromisov z malomeščanskimi strankami, pa četudi samo za volitve. Pri nas bi nam slični koraki gotovo več škodili kot koristili. Vendar upamo, da si bodo rumunski sodruzi tudi v tem znali obraniti svojo bojno tradicijo.

Papež bi rad postal posvetni vladar. Rimsko časopisje poroča, da se papež počenja z italijansko vlado, da mu odstopi del mesta in nekaj sveta ter izhod na morje. Papež je porabil sedanjo priliko, da se spravi z rimsko vlado, ker ve, da mu koncesije lahko da Mussolinijev fašizem, ki je absolutističen, dočim bi parlament kupčij s papežem nikdar ne delal. Vatikan ni bil papeževa posest, marveč ga je italijanska vlada dajala papežem le v porabo. Poleg tega je imel papež pravico prejemati od Italije na leto tri milijone lir, ki jih je dolgo odklanjal in tudi iz Vatikana ni hotel iti nikdar, odkar mu je Italija vzela cerkveno državo, ker je hotel dokazati, da je jetnik. S fašizmom se torej papež bolje razume, kakor se je razumel s katoliškim, demokratičnim parlamentom.

Nemški krščanski socijanci se puntajo. Nemški krščanski socijanci so imeli kongres krščanskih strokovnih organizacij, na katerem je Stegerman protestiral, da bi postavili katoliškega duhovnika na čelo krščansko-socijalne stranke, ki jo snujejo, ker stojijo pred težkimi socijalnimi in gospodar-

Čulkovski:

Tudi Božič.

Vseokrog je bila svečana tišina. Vrhovi Pohorja so se za hip ozarili z ržnatim odsevom vzhajajočega solca in snežne zvezdice po vejah smrek so zalesketale ko briljanti. A kmalu se je priplazila gosta megla, kdove od kod in je zavila mlado jutro v siv mrak, ki ni izginil ves dan. V črni leseni kolibi, ki se je komaj razločevala v mraku pod s snežom obloženimi vejami stoletnih smrek, je zaškripalo. Odprla so se lesena vrata in na prag je stopila moška postava, se kritično ozrla v nebo, kot da hoče izračunati, kako bo vreme. Nato se pripogne in z roko poskusi sneg, je li vlažen ali suh. Medtem se je začel dvigati iz črne pločevinaste cevi v steni gost dim, ki se je leno vlekel med smrekami in se nekam izgubljal.

Komaj je minulo deset minut, ko so vrata znova zaškripala in na plan je stopilo šest moških v škornjih do klen, z zelenimi klobuki na glavi in vsak je držal v roki svoje drvarsko orodje: sekuro, cepin, veliko žagokrajnik, železno verigo in drugo.

Bili so pohorski drvarji, ki so se pogodili z lesnim trgovcem »na črez«, da mu posekajo in spravijo k cesti za gotovo plačo gotovo število dreves. Težaven in nevaren posel je to; mogoče samo pozimi v debelem snegu, po katerem se spuščajo pose-

skimi vprašanji. Katoliško svetovno naziranje nima moči, ustvariti stranko in bi večina krščanskih socijalcev osnovala novo stranko. Konservativna stranka ni samo verska, ampak prav dobro zastopa meščanske interese, v kateri ne more vsak zastopati svojih interesov. Iz tega je jasno, da se mora ustanoviti kršč.-soc. stranka.

Oblastne volitve v Čehoslovaški, ki so se vršile 2. decembra, so prinesle opozicijskim strankam, ki so dobile 3.456.526 glasov, zmago nad vladnimi strankami, ki so dobile 3.211.203 glasove. Napram parlamentarnim volitvam v letu 1926. so med vladnimi napredovali edino agrarci, ki so dobili 996.942 glasov. Med opozicijo so socijalni demokrati najmočnejši; dobili so skupno nemški in čehoslovaški 1.142.826 glasov. Pri zadnjih parlamentarnih volitvah so dobili češki socijalni demokrati 631.000 glasov, pri teh pa 729.000. So torej narasli za okroglo 100.000 glasov. Zelo so padli komunisti; imeli so pri parlamentarnih volitvah nad milijon glasov, sedaj pri oblastnih pa 832.035. V Prazi, kjer so bili prej najmočnejša delavska stranka, so izgubili 16.000 glasov in so jih sedaj socijaldemokrati nadkrilili. Dasi se zaenkrat te volitve ne ogrožajo političnega kurza v vladi, vendar se njihov velik političen pomen ne da zanikati in se smatra, da bodo v prihodnjem letu tudi parlamentarne volitve prinesle socijalistom še večje uspehe.

Na Francoskem imajo velike skandale, v katere so zapletene visoke in ugledne osebnosti, poslanci, časnikarji, upokojeni in aktivni ministri. Bivši finančni minister in sedanji senator Klotz je zapleten v afero ponarejanja čekov. Proglasili so ga umobolnim in ga bodo morali preiskati psihijatri. Tudi sedanji poljedelski minister je zapleten v veliko koruptno afero. Radi tega je imela francoska poslanska zbornica pred kratkim sejo, ki je trajala vso noč in v kateri so razpravljali o socijalističnem predlogu, ki je bil tudi sprejet, glasom katerega morajo poslanci odložiti vsa mesta v raznih delniških družbah, sicer izgube poslanski mandat. — Tak sklep tudi ne bi škodoval pri nas v Jugoslaviji.

Paraguay in Bolivia, dve latinsko-indijanski državi v južni Ameriki, sta se radi nekega starega nesoglasja ponovno hudo sprli in pred par dnevi je med obema izbruhnilo vojno stanje. Zlasti agresivna je Bolivia, močnejša med obema. Prišlo je že do bojev ob meji in sta druga druga zasedli par obmejnih utrd. Zdi se pa, da se bo po prizadevanju Panameriškega kongresa in Društva narodov posrečilo nadaljnje preli-vanje krvi preprečiti. Pravijo, da imajo tudi pri tem konfliktu severoameriški petrolejski magnati svoje prste vmes.

Eden, ki se brani pokojnine. Dosedanjemu predsedniku avstrijske republike, profesorju dr. Hainischu, ki je bil dvakrat zaporedoma izvoljen, in bi bil gotovo ponovno, če bi to dopuščala ustava, nameravajo baje podeliti penzijo, ker se merodajni krogi bojijo, da ne bi stari gospod prišel v bedo in bi se moral omejevati. Neki časnikar ga je te dni izpraševal, kako in kaj. Gospod Hainisch mu je rekel, da mu je znano, da mu nameravajo podeliti penzijo iz razloga, ker se boje, da ne bi mogel stanu primerno živeti. Toda ta bojazen je neupravičena, je odgovoril bivši predsednik. Rekel je: »Očita se mi, da se vozim s tramvajem, namesto z avtomobilom. To je res. Toda, kdo mi more zabraniti, da se ne bi smel posluževati tramvaja? In končno,« je pripomnil g. Hainisch, »posedujem vzorno posest (Mustergut) in povrh sem tudi še lišni posestnik, in če bo res zakon o zaščiti najemnikov zrahljan in se bodo zvišale najemnine, bom imel tudi od hiš nekaj dohodkov.« To zadnje upanje se mu menda ne bo izpolnilo tako hitro. Predsed-

nik v Avstriji prejema letno 60.000 šilingov ali 480.000 dinarjev, medtem ko je avstrijski cesar prejel samo od Avstrije brez Madžarske okroglo 125 milijonov Din letno. In odstopivši prezident se brani še skromne penzije!

Vrana vrani ne izkoplje oči! Viljem noče davkov plačevati. V nizozemskem parlamentu je zastopnik socijalistov vprašal, zakaj ne plačuje nemški cesar davkov. Odgovor se je glasil, da se je nekaj let sem opustilo Viljemu plačevanje davkov in sicer radi slabega finančnega položaja starega hohenzollernskega prevžitarja. List »Telegraf« piše, da je to čisto navaden škandal, kajti kedaj se je še slišalo, da bi se bilo komu radi slabega finančnega položaja davke odpisalo, češ: stoline in stoline davkoplačevalcev se bori z eksistenco, pa se davke od istih neusmiljeno izterjuje. Toda begunec v Doornu ni v tako slabem položaju, kajti on prejema letno še vedno nad dva milijona mark, blizu 30 milijonov dinarjev; toda in je še vedno — kajzer!

Grozna smrt brezposelnega delavca, ki ni imel toliko, kamor bi glavo položil. V Katovicah na Češkem se je poleg drugih zatekal tudi delavec srednjih let, na nasip ogorkov in žindre, ki so se odlagali iz neke velike tovarne, da si tam ogreje premrzle ude. Na mestu, kamor se je vlekel, je pa notranji ogenj prežgal in spodjedel notranjščino, zato se je gornja plast vdrla in pokopala moža v živi žerjavici, kjer je zgorel.

Afganistanski kralj Amanulah, ki je letos prepotoval Evropo in se mudil v Parizu, Londonu, Berlinu in Moskvi, je po svojem povratku v domovino začel uvajati evropsko civilizacijo in običaje, kakor to dela Kemal paša na Turškem. To pa ni uga-jalo konservativnim mohamedanskim gorskim plemenom, zato so se vzdignili proti glavnemu mestu Kabul in ga zasedli. Kralj se je zatekel pod zaščito inozemskih zastopstev. Rusi dolže sedaj Angleže, da so oni to vstajo vprizorili, ker je bil Amanulah prijatelj Rusov in so se bali, da bi skozi Afganistan ruski vpliv ne dosegel Indije.

Promenadni koncert v Šiški.

V nedeljo, dne 23. decembra se vrši od pol 12. do pol 13. ure promenadni koncert v Šiški pred Gasilnim domom. Igra železničarska delavska godba »Zarja«.

Naš znani sotrudnik in sodelavec pri različnih socijalističnih revijah, pesnik-delavec Čulkovski, namerava izdati zbirko svojih pesmi, ki so večinoma socijalnega značaja, v knjižni obliki z naslovom »Glasovi iz teme«. Ta izdaja bo bogato pomembna pridobitev v delavski literaturi in že danes na njo opozarjamo.

Maribor.

NARODNO GLEDALIŠČE.

Repertoar:

Petek, 21. decembra ob 20. uri: »Izdelovalec gosli iz Mittenwalda«. Gostovanje Tegernseer.

del! — In Mihec me že ves čas naganja, naj mu kupim sani. S tem že ne bo nič. Skušal mu jih bom sam narediti; pri kovaču izposim kak star železen obroč in mu jih okujem.»

Tako je modroval in računal Janez, ko sta z Žikarjevim Tonetom mehanično vlekla dolgo polokroglo žago skozi debelo deblo stoletne smreke in je drobno žaganje brizgalo pri obeh straneh zarezane na njuna kolena. Smreka je stala na strmem obronku. Krog nje je bilo že več drevese posekanih in okleščene veje so ležale vseprek po snegu. Mučno je bilo čepeti poleg smreke na tleh; na kolenih so jima bile hlače premočene in za golenice jima je lezel sneg. Vlekla sta žago molče in prsi so jima globoko vdihovale rezki zimski zrak. Iz ust jima je puhtel gost oblak in pod nosom se jima je napravljala srež. Ko sta prežagala že precej globoko nad drugo polovico debela, se je začela zarezati stiskati in žaga ni hotela več teči. Izdrla sta jo in si obrisala z rokavi pot s čela.

»Dosti je.«

»Ta je zadnja za danes. Opoldne gremo. Kuhali danes ne bomo nič.«

»Se bomo pa doma zato odškodovali.«

»Jaz bi rad še za dne prišel doli v trg. Svoji Rezki bi rad kupil židano ruto za Božič.«

»Kedaj pa bo ohcet?«

»Pred pustom mislim napraviti.«

se imenuje občutek, ko smo srečni.

Tako veseli smo lahko tudi tisti dan, ko se pere perilo, ako se spomnimo 7 prednosti, katere ima

Sobota, 22. decembra ob 20. uri: »Sleč in planinka«. Gostovanje Tegernseer.

»Janko in Metka« na mariborskem odru. Te dni bo premijera prve otroške igre v tej sezoni, priljubljena bajka »Janko in Metka«, s petjem, godbo in plesom. Naslovni vlogi sta v rokah gđc. Udovičeve in g. Savinove, ki jamčita, da bo prišla naša deca prav zelo na svoj račun.

Nova stanovanja — razburjajo! To ni čudno. Mariborska mestna občina je dala zgraditi stanovanjsko hišo za šoferje mestnega avtobus-prometa. Hiša vsebuje 25 stanovanj, obstoječih povečini iz ene sobe in kabineta ter ostalih pritklin, in je bila pred kratkim dogotovljena. Stanovanja so bila oddana v seji klubovih načelnikov. Čez nekaj dni so imeli zopet načelniki klubov občinskega sveta sejo, v kateri so sklepali o višini najemnin v omenjeni hiši. V to svrhu je načelnik gradbenega urada izdelal rentabilni račun, po katerem bi se zgradba v 20 letih z obrestmi vred amortizirala. Po tem računu bi znašala mesečna najemmina za sobo in kabinet okroglo 700 dinarjev. Nekatera stanovanja manj, druga pa celo več. In klubovi načelniki so z večino glasov proti glasu načelnika socijalističnega kluba sklenili, da bodo šoferji plačevali take blazne najemnine. Da je tak sklep povzročil med prizadetimi uslužbenici pravečo konsternacijo, da celo obup, je razumljivo, kajti polovica zaslužka bi šla samo za zid. Na srečo sklepi klubovih načelnikov niso končno veljavni in tako bo moral občinski svet v prihodnji svoji seji popraviti to grobo pogreško svojih »kapatov«. Javnost pa ima zopet enkrat lep vzgled, kako bi bilo, če bi bila socijalna skrb širokih ljudskih množic prepuščena samo takim ljudem, kot so načelniki klerikalnega, demokratskega ter nemško-nacionalnega občinskega kluba. To so ljudje iste vrste, kot so oni tam doli v parlamentu, kjer se delajo zakoni, neoziraje se na to, kaj je mogoče in kaj ne. Sicer pa so gospodje take najemnine določili zato, da bi imeli

»Že imaš stanovanje?«

»Stara Kramerca nama bo odstopila zadnjo kamro. Ampak na ohcet mi moraš priti.«

Janez se je nedoločno nasmehnil in pokimal, vzel v roke sekuro in pljunil v dlan.

»Pa naj bo. Se to zadnjo. Moja stara že gotovo šteje ure, kedaj pridem.«

»Slišiš, ali prideš na Stefanovo h Kodru? Kramarjev Štel ima god in bo prinesel svojo harmoniko seboj.«

»Ne vem. Sam ne grem, z družino pa veš, da preveč stane.«

In zamahnil je Janez s sekuro, ki se je zarila globoko v mehki smrekov les. Treba je bilo spodnjo stran debela, ki je še ostal neprežagan, s sekuro presekat, da se smreka podre. Ivri so odskakovale na vse strani in pri vsakem zamahu se je začel v vejevju rahel vtrepet. Tone je stal poleg in gledal v vrh, da vidi, kam in kedaj se bo začela smreka nagibati.

Naenkrat zakriči Tone:

»Pozor!«

Janez zalučil sekuro proč in skočil na drugo stran. Smreka se je nagnila. V tem hipu je pa deblo spodrsnilo s parobka, zdrčalo par metrov navzdol po snegu in smreka je padla povprek čez breg tik nad Janezom. Veje so zahreščale in deblo se je začelo kotati proti njemu.

(Konec prihodnj.)

lažji posel pri nameravanem radikalnem povišanju najemnin v ostalih občinskih hišah. Toda tako vroče se ne bo jedlo, kot se kuha. Zato bodo skrbeli naši sodrugi v občinskem svetu!

Pevski odsek »Svoboda« v Mariboru vabi vse svoje znanke in prijatelje na

božičnico,

ki jo priredi v soboto, dne 22. decembra v prostorih Ljudskega doma s sporedom: Godba, petje, ples, obdaritve. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina za člane 3 Din, za nečlane 5 Din.

Členi gostje naj blagovolijo oddati darila z navedbo imena obdarovanca dne 22. decembra pri gostilničarju Ljudskega doma.

Za obilen obisk se priporoča odbor.

Celje.

Na Sveti dan, 25. tm. zvečer gostovanje mariborskega gledališča v krasni Kvapilovi drami »Oblaki«.

Ptuj.

V nedeljo, 23. tm. nad vse zabavna in vesela opereta »Jesenski manever«.

Na Stefanovo, 26. tm. popoldne ob 3. uri krasna Kvapilova igra »Oblaki«, ki je jako primerna za okoličane.

Zagorje ob Savi.

Tretja in črna internacionala v obsevu. Za v pondeljek, dne 17. decembra ob 5. uri popoldne je sklical župan g. Grčar izredno sejo občinskega odbora v svrhu izvolitve 2 članov v okrajno blagajno v Litiji. Važnosti zastopstva v to ustanovo ne bomo podrobno tukaj razpravljali; povemo samo to, da se tu odloča o uporabi gotovega dela denarja, ki ga izroči oblastna skupščina posameznim okrajnim blagajnam. Torej iz delavskega stališča zelo važna ustanova. Ko je g. župan prečital odlok za volitve in delokrog te ustanove, je prosil za predloge. Od demokratov je bil predlagan g. Hrastelj (k-

rikalec), a levičarji so kandidirali g. A. Lukača. Ker je pa g. Hrastelj izjavil, da kandidature ne sprejme, bi bil moral biti stavljen nov predlog ali pa prejšnji predlog levičarjev izglasovan. Te ga pa levičarji niso storili, temveč je g. Flisek, vodja tukajšnjih klerikalcev, v njih imenu predlagal v izvolitev že od levičarjev prvotno predlaganega g. A. Lukača in g. A. Prosenca (kler.). Ko je ta predlog padel in katerega levičarji niso izpodbili z lastnim predlogom, je bil isti že sam na sebi sprejet z 11 glasovi (6 kler. in 5 demok.) napram 4 demokrat. in 2 socialističnima, in je bila samo še formalnost župana, ko je dal predlog na glasovanje, ki je imel absolutno večino za seboj.

Tako so gg. levičarji rajši dopustili, da je prišel klerikalec v to zastopstvo, kakor pa da bi bila prišla 2 delavska zastopnika, kar bi se bilo čisto lahko zgodilo v razmerju 7—6—4. Ja, g. župnik se je zadovoljno nasmejal, ko je videl, da je njegov pristaš predlagal levičarja kot kandidata, ki vedno najbolj spoštljivo samo »Slovenca« čita.

Živela revolucija v Kristu! — Amen.

Trbovlje.

Z veliko reklamo in še večjo agitacijo med svojimi pristaši so samostojni demokrati pripravili velikanški shod KDK v Trbovljah v dvorani g. Forte v nedeljo, dne 16. decembra ob 2. uri popoldne. Zboreli so svoje pristaše iz vseh revirjev, da tako reprezentančno manifestirajo za svojo KDK-politiko med trboveljskim prebivalstvom. Ali, žalibog, trboveljsko delavstvo že danes kolikortoliko

misli z lastno glavo in je prišlo sicer na shod, ali ne kot ceneno kupno blago za politične kupčije KDK-politike, temveč, da z lastnimi očmi vidi in ušesi sliši, kako bodo največji poporniki za svobodo in enakopravnost v državi protestirali proti onemu sistemu v državi, katerega so sami ustvarili z namenom, da svobodo in enakopravnost uživajo samo državljani prve klase, v tem ko jo za državljane druge klase ne priznavajo in kateri se je žal po ironiji britke usode obrnil z vso svojo ostjo tudi proti njim.

Ja, grenke besede in ostra obsodba so padle iz ust g. dr. Kramerja na obstoječi režim. Ostra je bila kritika g. dr. Bohinca čez nerešeno vprašanje starostnega zavarovanja rudarskega delavstva. Samo žal, da je njih strel zadel njih same. Zakaj, navzoči rudarji so razumeli, da njih boj proti režimu ni boj za pravo svobodo in enakopravnost vseh državljanov v državi, temveč jim je ta boj le sredstvo za dosego cilja — to je za dosego vstopa v vlado; ko so to dosegli, je za njih svoboda tu in več ne rabijo. To so rudarji razumeli in v tem tiči fiasko njih shoda, kar jim je s. Arh temeljito obrazložil.

Tržič.

Podružnica »Svobode« priredi v nedeljo, dne 23. dec. 1928, proslavo Ivana Cankarja s sledečim sporedom: 1. Predavanje o Ivan Cankarju in prednašanje njegovih del. 2. Novoustanovljeni moški zbor zapoje žalostinko. 3. Vprizoritev drame »Kralj na Betajnovi«. Za to proslavo so cene prostorom zelo znižane, tako, da je mogoče prav slehernemu delavcu in delavki se udeležiti prireditve. Pričakujemo, da bo delavstvo in njega okolice v polni meri razumelo pomen te prireditve. Veliko število je med nami hlapcev Jernejev, ki romajo po klancu s svojim težkim križem na

ramah. Vsi ponižani in razžaljeni naj se zbera na ta večer v dvorani Zadr. doma.

Dravograd.

Zupan g. Ambroš naj odstopi, ker ne izvršuje sklepov občinskega odbora. Stavbeni prostor se namreč ni odkazal. Besedo ima glavarstvo. — Prizadeti.

Ruše.

»Svoboda« Ruše priredi v nedeljo, dne 23. decembra ob 4. popoldne v lokalni g. Knupleša božičnico s sledečim dnevnim redom: Nagovor, deklaracija, petje, obdarovanje otrok. Kdor hoče sam obdarovati svoje otroke, naj to odda z napisom v delavskem konzumu ali pa pri g. Knuplešu. K obilni udeležbi vabi odbor.

Zahvala. Podpisani Vigec Blaž se tem potom iskreno zahvaljujem nabilalcom in darovalcem za znesek 415 Din v času moje dolgotrajne bolezni.

Ruše, 19. decembra 1928.

Vigec Blaž.

Studenci pri Mariboru.

DTE »Svoboda« Studenci priredi dne 22. decembra v telovadnici in prostorih g. Schrei-ja božičnico, zvezano z nastopom šolskega naraščaja in obdaritvijo ubogih otrok. Po izvršenem programu prosta zabava. Členi gosti naj blagovolijo oddati darila z navedbo imena obdarovalca dne 22. tm. v telovadnici od 6.—8. ure zvečer. Začetek ob 8. uri. Vstopnina 3 Din. Za obilen obisk vabi odbor.

Krajevna organizacija SSJ v Studencih priredi dne 31. dec. 1928 v gostilni Majhenič Silvestrov večer. Začetek ob 7. uri zvečer. Vabijo se vsi, člani in člani, kakor tudi ostali somišljeniki k obilni udeležbi. Odbor.

Godba prinese veselje v hišo
 Če rabite **božično darilo** je zato najbolj primeren **GRAMOFON**
 Čez 500 aparatov je stalno v zalogi v skladišču tvrdke
MEINEL & HEROLD
 TOVARNA GLASBIL, GRAMOFONOV IN HARMONIK
R. LORGER
 MARIBOR, GREGORČIČEVA ULICA 6
 CENE OD DIN 365.— NAPREJ!
 Prepričajte se sami, da smo najcenejši, ter si oglejte brezobvezno našo zalogo. Vse vrste godbenih instrumentov.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
 Maribor, Sodna ulica št. 20

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA
„DELAVSKI DOM“
 V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 2-50 D

NAČELSTVO.

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobiva se jo povsod. Dobiva se jo povsod.

ZA BOŽIČNO DARILO!

„LUNA“
 EXPORTNA HIŠA
 Maribor, Aleksandrova 19

Dobroznana najcenejša in najboljša tvrdka za nakup nogavic, moških nogavic (zoknov), rokavic, dokolenic, gamaš, hišnih čevljev, snežnih čevljev, perila, vezenice, čipk, svilenih trakov etc. Lasten izdelek pletenih jopic, puloverjev ter kompletnih oblek v vsaki veličini. Posebna razstava igrač ter božičnih okraskov.

Nabirajte nove naročnike!

Kupim vsako množino že rabljenih **steklenic** vinskih in mineralnih
 Plačam najvišje cene.
Dr. Jenčič & Co., kemična tovarna
 Maribor, Kopitarjeva 6

Iščemo zanesljivega mladeniča
 za službo tekača in delno pisarniško prakso. Jamstvo zanj potrebno. Ponudbe na Konzumno društvo za Slovenijo v Ljubljani VII., Žibertova ul. 27.

Delavski žepni koledar za leto 1929

Izšel je sptošni delavski koledar za leto 1929, okusno vezan, z bogato vsebino, ki bo lahko služila s svojimi praktičnimi podatki vsakemu delavcu v orijentacijo; zato ga vsem delavcem prav toplo priporočamo. — Naroča se pri **Strokovni komisiji za Slovenijo v Ljubljani, Palača Delavske zbornice.**